

Pri sv. Barbari se je ustanovil poseben odbor, ki bo oskrbel za vse. Pošlje tudi v o-z o v e k v l a k o m na Možgajnce. Cena za vožnjo za osebo od Možgajne k Sv. Barbari le 1 K in nazaj 1 K. Železniška zveza je ugodna, ker se izletniki pripeljejo dopoldan z vlakom, a popoldne oziroma zvečer se s poštanim vlakom zopet odpeljejo. Kdor se želi peljati z vozom od Možgajne k sv. Barbari, naj to takoj javi tov. A. Ogorelcu, da ve, koliko vozov bo treba.

Prijatelji šole so dobrodošli gostje. Tovariši, tovarišice, udeležite se tega poučnega-zabavnega izleta polnoštevno. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer izleti v četrtek, dne 17. junija 1909 v Radince in zboruje v prostorih g. Rosenbergerja — restavracija — nasproti kolodvoru po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Vprašanja za uradno konferenco: a) Kako je urediti tuokrajni ljudskošolski pouk, da bo ustrezal željam in potrebam prebivalstva? Poročevalec Pušenjak Tomo. b) Prosto spise v ljudski šoli. (Z ozirom na najnovejšo struje. Poročevalec Ovetko Fran. c) Osnova vzornega šolskega reda za ljutomerski politični okraj. Poročevalec Robič Janez. 4. Volitev delegatov za glavno skupščino „Zaveze“. 5. Slučajnosti. — Zborovanje in izlet se vrši ob v s a k e m v r e m e n u. Točno ob 9. uri dopoldne je p e v s k a v a j a. Vadile se bodo pesmi štev. 34, 57, 72 in 73 iz „Mohorjeve pesmarice“, II. del. Pesmarice se naj seboj prinesejo. Zborovanje se začne ob 10. uri. Po predelanem vzporedju skupni obed in prosta zabava. Iz Ljutomera odhod z vlakom 7¹⁷ zarano. Na polnoštevni tovariški poset vabi najljubšeje o d b o r.

Slovenjebistriško učit. društvo zboruje dne 17. junija t. l. ob 10. v veliki dvorani hotela „Avstrija“ v Slov. Bistrici. Vzpored: 1. Dopisi in poročila predsedništva. — 2. Predavanje Miloša Štiblerja: Zadrufništvo in učiteljstvo. 3. Volitev delegatov „Zaveze“. 4. Slučajnosti.

K udeležbi vabi društveni odbor.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. junija t. l. v Gorici. Navzočih je bilo 68 udov, pač častno število. Kot gosta sta bila gospica Olga Lekarjeva iz Stajerskega in tovariš Alojzij Hreščak iz sežanskega okraja. Po običajnem pozdravu naznani predsednik tov. Ign. Križman, da je vloga zaradi predloga tov. Čeniča glede honorarja c. kr. okrajnemu zdravniku rešena. Plačevanje honorarja je prevzel c. kr. okr. šolski svet, če bi preiskal okr. zdravnik bolnega učitelja, ki želi imeti dopust. Vloga glede cepljenja koz ni še rešena. Na prošnjo predsedništva je opustila „Zaveza“ udnino za l. 1908., ker je imelo goriško učiteljsko društvo v preteklem letu izredne stroške. Dalje se opraviči predsednik tov. Križman, ker je preklical izlet na Vrsno na svojo odgovornost. Dobival je namreč od strani učiteljstva razne nasvete, naj se izlet rajši odnese na jesen in je tudi ravno sedaj v istih krajih močno razširjena epidemija. Želi pa, da ostane ta sklep za 8. septembra, ko se odkrije spomenik pokojnemu učitelju skladatelju Hrabr. Volariču v Kobaridu. Sporočil je tudi, da se je pred kratkim časom pritoževal v „Učit. Tov.“ nek mlad tovariš, da bi se rad oglasil za besedo pri zborovanjih, pa se boji starejših tovarišev, in da prezirajo starejši mlajše. Predsednik je vzel z obžalovanjem v znanje to izjavo, ker misli namreč oni dopisnik, da se morda koga terorizira. Želimmo ravno vsi, naj deluje posebno mlad naraščaj. Preziranja vreden je pa oni, ki ni pristaš naših stanovskih idej.

Ko se odobri zapisnik zadnjega zborovanja, prečita predsednik pravila „Učiteljskega podpornega društva“, ki se jih je že prej v dveh odborovih sejah temeljito pretrgalo. Pravila so bila soglasno sprejeta. Odpošlje se jih tudi v pretrgovanje tolminskemu in sežanskemu učiteljskemu društvu.

Na to se je prešlo k III. točki dnevnega reda: „Ljudska šola in kmetijstvo“, poročevalec tov. nadučitelj Peter Medvešek. Referat, ki ga objavi o priliki poročevalec v „Učit. Tovarišu“, je bil jako temeljito sestavljen, zakar je žel referat tudi splošno priznanje. Želeti bi bilo, da bi se tov. Medvešek le večkrat oglašil, zakaj on je res strokovnjak v kmetijstvu. K sklepu referata je stavil sledeče konkretne predloge za reformo ljudskega šolstva v smislu potreb in koristi kmetijskega šolstva:

1. Uvede naj se celodnevni pouk vsaj na višjih skupinah, da bo mogoče vsaj poldnevno pečati se s kmetijsko gospodarskim poukom v teoriji in praksi.

2. Uvede naj se osemletno vsakdanjo šolo, kateri zadnji dve leti naj služita posebno kmetijskemu gospodarstvu.

3. Vsaka šola naj dobi primerno zemljišče za šolski vrt in poizkuševališča in vse potrebno orodje in draga sredstva, ki so potrebna za učila kmetijsko gospodarskega pouka.

4. Kakor so pričeli nekaj okrajni podpirati šolske vrtove, tako naj stori tudi dežela in država.

5. Na učiteljsko naj se razširi pouk v kmetijstvu in njega gospodarstvu ter naj se v ta namen premesti učiteljske iz Kopra v Gorico.

6. Brena za ljudsko šolstvo naj prevzame država, uvrsti učiteljstvo med uradnike

zadnjih treh čin. razredov v smislu § 55. drž. zak. z dne 14. maja 1869.

Predlogi so bili vsi soglasno sprejeti. Predsednik se je prav iskreno zahvalil tov. nadučitelju P. Medvešku za izbornopredavanje. — Prešlo se je k volitvi delegatov k XXL glavni skupščini „Zaveze“ v Mariboru. Voljeni so bili: gospici Jugova Josipina in Olga Prindčeva; tovariši: Mermolja Franc, Gorjup Richard, Strgar Franc, Drovnik Josip, Praprotnik Edvard, Vodopivec Andrej.

Pri raznih predlogih naznani predsednik tov. Križman, da bo predaval pri prihodnjem zborovanju tov. E. Praprotnik o zgodovini in ljudski šoli. Pevodvaja tov. nadučit. Al. Verš sklicuje pevsko vajo na 24. junija t. l. ob 9^{1/2}. uri jutraj v Gorici, katere vaje naj se gotovo udeležijo vse gospičevke in tovariši pevci. Sprejme se soglasno predlog, da se udeležijo v jeseni goriško učiteljsko društvo oficialno slavnosti v Kobaridu.

K sklepu želi predsednik vsem vesele počitnice ter zaključiti zborovanje.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo za Istro. Dne 1. t. m. je zboroval v Kopru novoustanovljeni odbor Slovenskega učiteljskega društva za Istro. Pri tej priliki se je sklenilo sklicati izredni občni zbor v Klanec na 8. dan prih. meseca. Dnevni red ni še določen, vendar že danes lahko trdimo, da bo glavni predmet vsemu zborovanju pretrgovanje dež. šolskih zakonov v smislu sklepa obč. zbora v Borštu. Zaraditega se pozivlja posamezne odseke, naj objavijo svoje zakonske načrte v „Učit. Tov.“ čimprej, da s tem omogočijo vsakomur vpogled vanje.

Želi kdo izmed tovarišev kaj predavati tega dne v Klanecu, naj javi odboru predmet predavanja vsaj do 21. t. m. Odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Osebna vest.** Profesor na goriški realki, dr. Al. Steiner, je dobil naslov šolskega svetnika.

**** Novi ravnatelj na goriški realki.** Slop pl. Cadenberg, ki je bil te dni v avdienci pri cesarju, je doma iz južne Tirolske ter se šteje za Laha. Vlada je torej ugodila želji Lahov, da bodi Lah ravnatelj na goriški realki, na kateri je večina učencev Lahov. Slop pl. Cadenberg slovenskega seveda ne zna. Zato pa bi moral biti vsaj njegov adlatu Slovenec in ne Nemeč, ker zahtevamo, da se more slovenska stranka poslužiti pri ravnatelju realke svojega jezika, v katerem edino lahko natančno pove, kaj hoče. Nađejamo se, da se bo ta zahteva upoštevala v polni meri. Ali če se je vlada postavila na stališče, da naj bo Lah ravnatelj na realki, kjer je večina laških študentov, potem mora nastaviti na goriški gimnaziji pa Slovenca za ravnatelja, ker je večina gimnazijjskih dijakov slovenska. Opozarjamo na to vse merodajne faktorje, ker ravnatelj Simzig s prihodnjim letom stopi menda v pokoj.

**** Pismena matura.** V Idriji so dobili iz slovensčine te tri naloge: 1. Kakšnega pomena je Adrija za našo monarhijo? — 2. Zgodovinski dogodki so ali pospeševali ali ovirali razvijanje slovenske književnosti? — 3. Človek gore prekopa — morje je njegova pot, vse zverine ustrahuje — on je vseh stvari gospod. (Slomšek). — V Gorici so bile slovenskim maturantom dane na izbero te tri naloge za pismeno preizkušnjo iz slovensčine: 1. Elementi pospešujejo, pa tudi sovražijo človeška dela. — 2. Mnogo je silnega, pa nič ni silnejšega od človeka. — 3. Izpremembe na zemeljskem površju, povzročene po človeški roki. — V Kranju so dobili iz slovensčine abiturijenti tele teme na izbero: a) Na katere slovenske književnike se spominjamo od izprehodu po Kranju? b) Kulturne pridobitve Slovencev za vladanja cesarja Franca Jožefa I. c) „Popolnitev bođi moj edini vzor — luč, resnica moje delovanje.“ Geslo Kettejevih pozelij — geslo našega delovanja v prihodnosti.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica** se je zopet sešla v četrtek. Začela je z razpravo o nujnem predlogu posl. Šusteršiča glede bosenske agrarne banke. Banka je oduševila in gospodarski pogin bosenskega prebivalstva, ta banka je napad na posest bosenskega kmeta, morala pa bi kmeta oprostiti tlake in desetine. Vlada je na vsem tem sokriva. Vlada se boji Ogrov. Izgovarja se, da je dosegla koncesije, ki so pa le pesek v oči. Zanteva se torej, da se razveljavijo vse garancijske obveznosti za posojila te banke, zahteva se, da je v ustavi za Bosno jasno izrečeno, da je zemljiška odveza v Bosni javna zadeva. Dr. Sylvest'er pravi, da njegova stranka soglašja v glavnem v izvajanju dr. Šusteršiča, Biankini je zahteval, naj prevzame zemljiško razbremenitev v Bosni država s svoje roke, češki soc. demokrat Modraček je rekel, da spada Burjan in avstrijska vlada na zahtojno klop. Vseneneč Jäger pa je rekel, da treba Dalmacijo, Bosno in Hercegovino priklopiti Ogrskil. Kramar je kritiziral vladno politiko v Bosni ter naglašal, da je Avstrija prišla popolnoma pod vpliv Nemčije. Avstriji se ni bati slovenske vzajemnosti, ako bo pravična Slo-

vanom. Ako pa postopa s Slovani kot narodi druge vrste, potem je smatrati slovensko vprašanje kot nevarnost za Avstrijo. Govorili so še drugi govorniki, nakar je bil nujni predlog sprejet. — Govoril je tudi ministrski predsednik ter hotel opravičevati stališče vlade. — Poleg Šusteršičevega predloga se je obravnaval vsopredni predlog posl. Kaline, ki je zahteval v isti reči od zbornice obsodbo postopanja vlade. Predlog ni dobil $\frac{2}{3}$ večine, pač pa navadno večino, kar pomeni nezaupnico vladi.

*** Podkupljeni diplomati.** „Lokalan-zeiger“ javlja, da sta francoski poslanik Constans in ruski poslanik Zinovjev dobivala stalno plačo od odstavljenega sultana Abdul Hamida. Constans je dobival mesečno 2000 turških funtov, Zinovjev pa 1000. V kiosku so našli pobotnice teh dvet diplomatov o izplačanih prejemkih. Pobotnice so poslali v Pariz in Petrograd, nakar sta poslanika dobila brzoglavni ukaz, da naj gresta v pokoj.

*** Zveza proti Avstriji?** „Allgemeine Zeitung“ javlja z ozirom na odkritja „Reichspost“ v stvari rusko-srbsko-angleske zveze, ki da bi bila naperjena proti Avstriji, da je sicer res, da se Rusija pridno oborožuje ter si prizadeva, da svojo moč na suhem in na morju, ki je bila uničena v japonski vojni, spravi na višino, ki bi odgovarjala velesili. Da bi ruski fliskus pri tem rad videl sodelovanje angleskega kapitala, ni nič neznanega, a vendar ni nika-kega povoda za vzemirjenje ali senzacije. Vendar ni verjetno, da bi med Rusijo, Anglijo in Srbijo obstojali kaki pismeni dogovori glede Bosne in Hercegovine. Niti Rusija, še manje pa Anglija, ne bi se spuščala s Srbijo v kako na daljši rok nmišljeno pogodbo političkega pomena. Sicer pa to niti ni potrebno, ker je gotovo, da bo vsaka država v morebitni akciji proti Avstriji imela Srbijo na svoji strani. Glasilo srbske vlade „Samouprava“ pa piše z ozirom na omenjene vesti: To sovražno vedenje dunajskega časopisja se ima smatrati le kakor pripravo za nove neprijetnosti Srbiji, ki se napram sosedni monarhiji vede povsem korektno, ne da bi kaj zahtevala, ali se pritoževala.

*** Srbija se zopet oborožuje.** Srbski vojni minister se je obrnil od raznih tvornice za orožje s pozivom, naj mu napravijo ponudbe za izdelovanje 87.000 pušk in za 80.000 patron za puške.

Vestnik.

G. dr. Ivan Tavčar je priobčil v soboto v „Slovenskem Narodu“ uvodnik, kjer govori o trpljenju kranskega učiteljstva, kakor je res. Slovek objavljamo na drugem mestu.

„Slovenec“ zopet grize in laže, da smrdi daleč na okrog. V prihodnji številki dobi odgovor, kakršnega zasluži!

Vnebovpritožna krivica. O discipliniranju tovariša Potokarja smo že govorili in govorimo danes na drugem mestu in bomo še govorili. Kako boli ta vnebovpritožna krivica, je razvidno iz pisma, ki ga je tovariš Potokar poslal našemu uredništvu. Pismo slove:

Sv. Levrenc ob Temenici, 7. junija 1909.

Velemenjeni tovariši!

Znano Ti je, kako kruta kazen me je zadela. Postal sem žrtev zlobnih laži in mo-

ram po 18^{1/2} mesečni preiskavi tja v kransko Sibirijo, na hrvaško mejo, 5 ur od Kočevja. To je za me tem huji udarec, ker nisem sam; s 4 otročiji v kočevske hribe, ne, prej bo konec mojega slabotnega zdravja!

To je krivica, ki vpije do neba! Zaman so bili vsi moji zagovori, zaman vse priče, niti zastopnika niso upoštevali, kar hitro so sejo sklicali in me zadavili. Ali je še kaj pravice na svetu? Ne, pri sedanjih razmerah je prevladala strast in maščevanje. Če ne shajaš z župnikom, ven z njim, magari če pogine s teboj vred še kopica otrok!

Brezvestni ljudje, s r e n i m a j o, in da pride tudi za te dan plačila, to je edino, kar me tolaži v teh bridkih dnevih.

Z vsem spoštovanjem

Potokar,

nadučitelj.

Fr. Hauptmanove računice za me-

ščanske šole III. del je izšel v c. kr. založbi šolskih knjig.

Glasovalna pravica deželnih šolskih nadzornikov v kranskem deželnem šolskem svetu: a) slovenske ljudske šole: gg. Levec in Hubad; b) nemške ljudske šole: gg. Levec in Belar; c) slovenske srednje šole: gg. Hubad in Levec; d) nemške srednje šole: gg. Belar in Hubad.

Dva šolska zdravnik dobi Ljubljana. Tako je sklenil občinski svet v svoji zadnji seji. Posnemanja vredno za vlado, oziroma državo, da imenuje šolske zdravnike za posamezne okraje na deželi.

Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice je darovala za nakup samoučil revnim šolarjem v ljubljanski okolici 700 K, za „učiteljski konvikt“ pa 50 K. Vsa čast vrlemu odboru, posebej še našim tovarišem, ki so člani „posojilnice“ in kot taki pripomogli do teh darov.

Učiteljska tiskarna se priporoča šolskim vodstvom za tisk „letnih poročil“.

Gospod K. Humek, strokovni učitelj v Krškem, je narisal po dr. R. Skazilovi sliki pravičen obrazec, kazoč, katere gnojila se smejo in katera se ne smejo mešati. Obrazec je sestavljen prav pregledno in bode izbornu

nazorno učilo pri kmetijskem pouku v ljudskih šolah. Uspešno ga bodo rabili tudi oni kmetovalci, ki gnojijo svoja zemljišča z umetnimi gnojili. Obrazec je založila Učiteljska tiskarna, kjer se tudi naroča in velja komad na kartonu 40 h.

Vsem spodnještajerskim učiteljskim društvom. Predlog zaradi poslovnega jezika pri uradnih učiteljskih konferencah se naj z a letos opusti, ker so se nekatere konference že vršile, ki predloga niso stavile, ker niso bile o njem pravočasno obveščene.

Čipkarsko šolo otvorijo v kratkem v Sovodnjah pri Gorici.

Jesenske počitnice je odredil okrajni šolski svet ptujski.

Toplice pri Zagorju ob Savi. Učiteljstvo šestrazredne topleške šole je priredilo dne 22. in 23. maja t. l. kar dve predavanji škodljivosti alkoholnih pijač. Za sestavo te hvaležne pa tudi izborno sestavljene teme se imamo zahvaliti g. c. kr. okr. šol. nadzorniku Ljud. Stiasnemu. V soboto, t. j. 22. maja, se je vršilo predavanje za učence višjih razredov, v nedeljo, dne 23. maja, pa za obrtne učence in njih mojstre. Slednje predavanje je bilo primerno dobro obiskano, ki so ga tudi vsi prisotni poslušali z zares vidnim zanimanjem, o čemer je pričala tudi končna odkritosrčna zahvala. Vse skioptičke slike se prav fino kolorirane in k besedilu jako primerne. — Predaval je tov. učitelj M. Pelko. —

Vabilo na naročbo Izvršilnega predpisa k dokončnemu šolskemu in učnemu redu in Zbirke novih šolskih tiskovin, ki se v zmislu tega izvršilnega predpisa uvedo na ljudskih in meščanskih šolah na Kranjskem. V založbi „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani je izšel v slovenščini in nemščini Izvršilni predpis k dokončnemu šolskemu in učnemu redu, ki ga je razglasil c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko z odkom z dne 16. januarja 1907, št. 4776, ex 1906, in se tam dobiva 1 slovenski oziroma nemški vezan iztisk po 1 K 20 v. V zmislu veljavnih predpisov morajo imeti vsi krajni šolski sveti in vodstvo vsake ljudske in meščanske šole na Kranjskem po 1 iztisk slovenskega ali nemškega Izvršilnega predpisa. V tisti založbi so izšle tudi nove tiskovine, ki se v zmislu izvršilnega predpisa uvedo na ljudskih in meščanskih šolah na Kranjskem za šolsko leto 1909/10. Zbirka vseh slovenskih ali nemških tiskovin z mapo vred valja 6 K 96 v. Cena Izvršilnemu predpisu in Zbirki tiskovin skupaj je 8 K 31 v. To vabilo s subskripcijsko polo je razposlal c. kr. deželni šolski svet potom c. kr. okrajnih šolskih svetov vsem šolskim vodstvom na Kranjskem. Nekateri okrajni šolski sveti se že vrnili subskripcijske pole, a vidi se nam, da so nekatera šolska vodstva prezrla subskripcijsko polo B glede zbirke novih tiskovin, sicer bi bili gotovo naročili zbirko, ker je želja c. kr. deželne šolskega sveta, da jo ima vsako šolsko vodstvo. Na ta način spozna učiteljstvo vsako tiskovino, šolskemu voditelju pa je zelo olajšano naročevanje, ker vidi razliko med starimi in novimi tiskovinami. Te so drugače sestavljene, kakor so bile stare in imajo večinoma na strani za manjše število učencev prostora. Ako je kako šolsko vodstvo prezrlo subskripcijsko polo B in ni naročilo zbirke potom okrajnega šolskega sveta, stori lahko to naravnost pri Učiteljski tiskarni. Nove šolske tiskovine, ki jih je sestavil in izdal c. kr. deželni šolski svet, ima pravico tiskati edino Učiteljska tiskarna, ki je založila tiskovine. Ponatis si torej prepoveduje. — Ob koncu šolskega leta se priporoča „Učiteljska tiskarna“ za tisk letnih poročil vsem onim šolskim vodstvom, ki jih izdajo. Delo se izvrši točno in ceno.

Naznanilo učiteljskim vdovam in sirotam. „Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“ naznanja, da je sedaj društveni blagajnik Jakob Furlan, mestni učitelj v Ljubljani, Komenskega ulica 14, kateremu se naj pošiljajo pobotnice vsaj 8 dni pred kvartalom. Denar se lahko pošilja po pošti, kar naj blagovoli vsaka stranka pripomniti, kadar pošlje pobotnico. Poština se odtegne od nakazane svote. Vsaka pobotnica mora biti potrjena s svetom. Odroci, ki so upravičeni prejemati vzgojnine, morajo biti v pobotnici navedeni s krstnimi imeni.

Za spomenik tovarišice Olge Kobau so darovale na št. Jakobski šoli: gđc. Bekar 3 K, po 2 K gđc.: Marout, Čepin, Borovsky, Kalin, Lebar, Mattanovič, Mach, Mehle, Prosenec, Rohrmann, Rojc, Sark, Zemme, Zupan, Žerjav; po 1 K Cundoč in Svetek. G. Gašperin je poslal 15 K, gospa dr. Sorlijeva 6 K, gđc. Mici Nagličeva iz Abacije 6 K, Pedagogičsko društvo v Krškem 23 K, gđc. Emilija Gašperin 5 K, gđc. Dekleva 5 K, gospod Mlakar 2 K in Društvo slovenskih učiteljic 20 K. Skupaj 117 kron.

Učiteljsko tridesetletnico bomo praznovali tovariši z ljubljanskega učiteljskega dne 17. julija v Bohinju po tem-le vzporedju: 1. Odhod iz Ljubljane ob 7. uri z gorenjskim vlakom. 2. Dohod v Bohinjsko Bistrico ob polenajstih. 3. Obed v hotelu „Triglav“ pri g. Seidnu. 4. Izlet k Bohinjskemu jezeru in k Savici. 5. Mala južina v hotelu